

Prof. Prot Jarnuszkiewicz

15.01.2022, Warszawa.

Pracownia Relacji Wizualnych
Katedra Działań Mediów
Wydział Sztuki Mediów
Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie

**Recenzja rozprawy doktorskiej
pani magister Mai Soleckiej
w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora
w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki filmowe i teatralne
wszczętym przez Radę Wydziału Operatorskiego i Realizacji Telewizyjnej
Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej
Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi**

Dane personalne i wykształcenie:

Pani Maja Solecka urodziła się 21.04.1975 roku we Wrocławiu. Tam także uczęszczała do Szkoły Podstawowej nr 45 oraz do XI Liceum Ogólnokształcącego (lata 1989-93) w którym zdała egzamin dojrzałości.

W latach 1987 – 1991 uczęszczała do klasy fortepianu I ego stopnia w Społecznym Ognisku Muzycznym Dolnośląskiego Towarzystwa Muzycznego we Wrocławiu.

W 1993 roku rozpoczęła studia pierwszego stopnia w Państwowej Wyższej Szkole Filmowej Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi na Wydziale Operatorskim i Realizacji Telewizyjnej.

Dyplom w zakresie realizacji telewizyjnej otrzymała w styczniu 2000 roku.

Następnie w 2000 roku rozpoczęła studia drugiego stopnia w Państwowej Wyższej Szkole Filmowej Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi na Wydziale Operatorskim i Realizacji Telewizyjnej. Ukończyła je dyplomem magisterskim w październiku 2002 roku.

W 2018 roku pani Maja Solecka rozpoczyna studia doktoranckie na Wydziale Operatorskim i Realizacji Telewizyjnej w Państwowej Wyższej Szkole Filmowej Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi, a w roku 2021 zostaje otwarty jej przewód doktorski.

Ocena dorobku dydaktycznego i organizatorskiego:

Działalność zawodowa pani Mai Soleckiej związana jest od samego początku z realizacją telewizyjną.

Jej doświadczenie i aktywność na tym polu prowadzona jest od czasu rozpoczęcia studiów aż do dziś w sposób konsekwentny. Ze względu na swój charakter jest związana ze znaczącymi stacjami telewizyjnymi w Polsce. Uznanie jej umiejętności i niejako rekomendacją stopnia profesjonalizmu oraz świadomości twórczej mogą stanowić nazwy stacji z którymi Doktorantka współpracuje. Są nimi jedne z największych telewizji w kraju, takie jak TVP czy Polsat.

W załączonej do recenzji dokumentacji Doktorantka jedynie wspomina o swojej działalności dydaktycznej wskazując na Wydział Dziennikarstwa i Komunikacji Społecznej w Społecznej Akademii Nauk w Warszawie jako miejsce realizowanej aktywności w tym obszarze. Niestety w załączonej dokumentacji nie doszukałem się opisu charakteru prowadzonych zajęć, określenia grupy studenckiej której dotyczą ani przykładów realizowanych przez studentów prac. Jedyna wzmianka o realizowanej dydaktyce to adnotacja w dołączonym curriculum vitae Doktorantki w rubryce *wykonywany zawód*.

Nie znalazłem też żadnej adnotacji, aby pani Maja Solecka była związana z jakimś zespołem naukowo badawczym.

Ocena dorobku twórczego i artystycznego:

Doktorantka w przedstawionej dokumentacji wskazała na kilka miejsc zatrudnienia z których wszystkie wydają się być związane z jej specjalizacją, zarówno w kontekście dyplomu po ukończeniu studiów jak i realizowanego przewodu doktorskiego.

Jako najistotniejsze można wskazać;

1994 – 1995 – Realizatorka telewizyjna w prywatnej telewizji Echo oraz w Telewizji Dolnośląskiej we Wrocławiu.

1996 – 2001 – Montażystka i realizatorka programów studyjnych w TVP Wrocław

2002 – 2008 – Realizatorka telewizyjna w TVP S.A.

2008 – 2019 – Realizatorka w Telewizji Polsat

2019 – 2021 – Ponowna współpraca z TVP S.A.

Podczas wymienionych prac ze wskazanymi ośrodkami telewizyjnymi pani Solecka realizowała liczne programy publicystyczne, informacyjne, teleturnieje oraz duże widowiska sceniczne transmitowane przez telewizję.

Poszukiwania zawodowe mgr Mai Soleckiej w sposób czytelny krystalizują i umacniają przestrzeń jej aktywności twórczych.

Obszarem aktywności, jak już zostało wspomniane, były i są nadal działania realizatorskie

w znaczących stacjach telewizyjnych. Sam dorobek na tym polu zdaje się być konsekwentnie realizowany. Podejmując projekty z zakresu realizatorskiego specjalizuje się zarówno w typowych programach studyjnych jak i w transmisjach z dużych i znaczących wydarzeń kulturalnych odbywających się poza siedzibą stacji.

Mianownikiem łączącym te działania jest dbałość o formę wizualną przygotowywanych programów i specjalne znaczenie światła i sekwencyjności następujących po sobie obrazów w ramach ich funkcji kształtowania filmowanej przestrzeni.

Tym samym można powiedzieć, że Doktorantka w sposób świadomy dokonuje rozwoju dyscypliny, w której przygotowała swój przewód, pod kątem realizacji telewizyjnej. Istotą staje się zatem estetyka kadru oraz próba reinterpretacji transmitowanej przestrzeni i nadania jej specjalnego charakteru poprzez właściwości wykorzystanego światła i sposobu montażu.

W przedstawionej dokumentacji, osobnym załącznikiem do zwięzłego życiorysu (dwie strony formatu A4) i credo jest opis najbardziej znaczących realizacji związanych z obszarem aktywności twórczej Doktorantki. W mojej ocenie na wyróżnienie zasługują szczególnie wybrane wydarzenia;

- 2017 - Realizacja telewizyjna spektaklu operowego *Madamme Butterfly* w reżyserii Mariusza Trelińskiego, Teatr Wielki – Opera Narodowa, w Warszawie
- 2016 - Realizacja telewizyjna IX Międzynarodowego Konkursu Wokalnego im. Stanisława Moniuszki w Teatr Wielki – Opera Narodowa, w Warszawie
- 2006 - Autorstwo koncepcji realizacyjnej kanału *TVP Sport* w Studiu 7 TVP
- 2002 (do 2008) – Realizacja w ramach pracy w TVP takich programów jak; *Wiadomości*, *Panorama* czy *Teleekspres*

Na uwagę zasługuje także fakt wydania w 2018 roku autorskiego albumu fotograficznego *Wawer 8.15*, który stanowi świadectwo poszerzania zainteresowań i specjalizacji Doktorantki o obszar fotografii.

Chciałbym także wskazać, że zaprezentowane i wymienione realizacje noszą w sobie wartości związane z próbą rozumienia światła jako istotnego elementu narracyjnego w obrębie prezentowanych treści. W przedstawionych przykładach widać wyraźnie, iż Doktorantka pomimo restrykcyjnych norm związanych z ekspozycyjnymi kwestiami obrazu próbowała nadać im bardziej autorski i osobisty charakter.

Mam tu na myśli w szczególności takie realizacje jak praca z koncertami i wydarzeniami z obszaru kultury wysokiej, jak choćby wspomniane już przeniesienie na ekran telewizyjny realizacji *Madamme Butterfly* w reżyserii pana Mariusza Trelińskiego.

Na podstawie tych faktów, rodzaju i jakości przedstawionych w dokumentacji prac z obszaru realizacji telewizyjnej, wartościowych rozwiązań z obszaru danej specjalności oraz aktywności i innowacyjności oceniam dorobek mgr Mai Soleckiej jako spełniający wymagania. Jest on spójny i konsekwentnie przeprowadzony.

Ocena rozprawy i pracy doktorskiej:

Praca doktorska mgr Mai Soleckiej, której promotorem jest prof. Zbigniew Wichłacz, składa się z części teoretycznej *Między wizją a ekranem. Świat wykreowany w widowisku telewizyjnym* i dzieła praktycznego w postaci widowisk i programów telewizyjnych; *Zwierzaki Czytaki* oraz *Krzysztof Krawczyk – Ostatni raz zatańczysz ze mną*.

Dysertację stanowi pisemny komentarz do praktycznej realizacji doktorskiej. Jest to tekst składający się z siedem rozdziałów o następujących tytułach; *Realizacja tv to stan umysłu*, *O historii utrwalania otaczającej rzeczywistości*, *Jak transferować przeżycia – od wynaleźnienia fotografii do manipulacji obrazem*, *O umiejętności stosowania technologicznie zaawansowanych narzędzi realizacyjnych*, *Opis cyklu widowisk telewizyjnych dla dzieci pt. „Zwierzaki Czytaki”*, *Analiza światła wykreowanego w koncercie Krzysztof Krawczyk – Ostatni raz zatańczysz ze mną* oraz *Podsumowanie i prognozy na przyszłość*. W jej skład wchodzi także; *Bibliografia*, *Netografia*, *Filmografia*. Całość jest spójna, wzbogacona licznymi odniesieniami wizualnymi i liczy 74 ponumerowane strony.

Odniosę się najpierw do opisu dzieła. Chciałbym podkreślić jego obszerność, dobry poziom przeprowadzonej analizy i poprawność stylistyczną. We właściwy sposób pomaga w analizie i przygotowaniu recenzji pracy praktycznej.

Dysertacja pani Mai Soleckiej odnosi się do zagadnień technologicznych i artystycznych związanych z realizacją obrazu telewizyjnego. Autorka zwraca sama uwagę na fakt, że ten rodzaj kultury wizualnej często kojarzony jest z bardziej ubogą w subtelności wizualne formą. Nie jest to bowiem obraz filmowy wraz z jego wieloma niuansami i wielowarstwowością, ale najczęściej jedynie środek przekazu informacji. Zarówno we wstępie do swojej dysertacji jak i w credo Doktorantka w sposób świadomy wskazuje na ten fakt i staje się on niejako siłą napędową jej poszukiwań twórczych i analiz formalnych.

Zarówno doświadczenie zawodowe mgr Soleckiej jak i przeprowadzone kwerendy wskazują wyraźnie, że obszarem jej aktywności twórczej i badań jest technologiczne uwarunkowanie obrazu telewizyjnego w kontekście autorskiej wypowiedzi wizualnej stanowiącej, moim zdaniem udaną, próbę artystycznego ujęcia prezentowanych tematów.

Realizacja telewizyjna to stwarzanie pewnego wrażenia na ekranie, że istnieje świat, który tak naprawdę nie istnieje. W przekazach o charakterze dokumentalno - realistycznym jak na przykład transmisja z wyścigu kolarskiego Tour de Pologne czy z Konkursu Chopinowskiego świat ten fikcją nie jest, lecz narzucone widzowi punkty widzenia budują świat odrębny, będący rzeczywistością ekranową. Realizator telewizyjny ma moc sprawczą budowania od zera opowieści o sytuacji, umiejscawiania jej w umownej rzeczywistości i na bazie tej umowności przekazywania treści programowych.

Dysertacja, str. 5

Jest to o tyle istotne, że całość tych zagadnień jest faktycznie obecna w twórczości pani Mai Soleckiej nie tylko w wypadku dzieła doktorskiego, ale zdaje się towarzyszyć jej aktywnościom od samego początku pracy profesjonalnej. Sama autorka wskazuje na fakt, że w trakcie, gdy zmieniały się technologie i łatwość budowania iluzji na ekranie, główna idea, chęć tworzenia własnego, autorskiego świata, i przekazu, pozostały niezmiennie. Załączone w dokumentacji realizacje i sama praca praktyczna wskazana jako dzieło doktorskie zdają się tą tezę potwierdzać.

Całość pracy jak wspominałem jest bardzo spójna, analityczna i o tyle cenna, że w sposób bardzo precyzyjny prowadzi nas przez całość wskazanego zagadnienia. Dotyczy bowiem siły montażu realizowanego w czasie rzeczywistym; realizacji telewizyjnej. Dotyka zagadnień tworzenia iluzji, potrzeby jej kreacji dawniej i dziś, a także narzędziowości, którą nowoczesne technologie oddają w ręce twórcom.

W pierwszej części dysertacji (rozdziały 1 - 4) mamy do czynienia z historią rozwoju myślenia twórców obrazów o samej strukturze manipulacji rzeczywistością i działań zmierzających do wykreowania własnych światów, a także z bardzo ważnym kontekstowo wątkiem narzędzi z których Doktorantka obecnie korzysta. Przywoływany kontekst historyczny w odniesieniu zarówno do myśli jak i technologii jest istotny nie tylko w odniesieniu do aktualnych aktywności i samej przedłożonej pracy doktorskiej, ale także do refleksji na przyszłość. W sposób trafny Autorka używa faktów historycznych, aby stawiać hipotezy, które później odnosi do swoich działań i wykorzystuje w obrębie aktywności artystycznych. W ramach tych dywagacji, które nazwałbym zbudowaniem kontekstu dla właściwej części pracy odnoszącej się do dzieła praktycznego, Doktorantka istotnie zwraca uwagę na massmedia jako nowe metody komunikacji wizualnej prowadzące do upowszechnienia języka wizualnego.

Czerpie z myślicieli takich jak Rudolf Arnheim, Władysław Strzemiński czy Ludwig Wittgenstein jako myśl przewodnią traktując potencjał kreacji tkwiący w istocie mediów.

Oprócz tych analiz praca jest o tyle ważna, że stanowi nowy i istotny głos w dyskusji na temat zmian kulturowych w obrębie percepcji obrazu telewizyjnego. Refleksje i badania związane z doktoratem pani Soleckiej wydają mi się na tym polu niezwykle trafne. Fakt w jaki sposób zostaje zmontowany materiał, jaką narrację przekazujemy widzowi; to wszystko niezbędne narzędzia przy tworzeniu zindywidualizowanego przekazu audiowizualnego.

W rozdziale 5 i 5a dysertacji Autorka odnosi się i analizuje dwie realizacje stanowiące część praktyczną dzieła doktorskiego by w rozdziale 6 podsumować całość pracy, i co uważam za bardzo cenne, na podstawie przeprowadzonych badań, pokusić się o dywagacje na temat istoty dzisiejszej technologii telewizyjnej i oczekiwań widzów.

Całość tekstu w sposób przejrzysty wskazuje na związki opowieści wizualnej z obszarem literatury. Budowanie i kreowanie rzeczywistości, wywieranie wpływu na wyobraźnię widza. Tworzenie historii, opowieści, która tak naprawdę zdarza się tylko poprzez twórcę i to ona/on nadaje jej pełny wymiar.

W moim przekonaniu rozprawa doktorska w pełni prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną kandydatki w dyscyplinie oraz umiejętność prowadzenia pracy naukowej i artystycznej.

Jak te tezy znajdują odzwierciedlenie w realizacji? Warto zająć się samą pracą praktyczną; widowiskiem dla dzieci *Zwierzaki Czytaki* i koncertem *Krzysztof Krawczyk – Ostatni raz zatańczysz ze mną*.

To właśnie te dwie realizacje składają się na część praktyczną pracy doktorskiej pani mgr Mai Soleckiej. Noszą one znamiona omówionych już przeze mnie, wskazanych aspektów twórczości Doktorantki stając się autentycznym świadectwem jej bardzo rozbudowanej filozofii działań w obrębie realizacji telewizyjnej, a co dla mnie najistotniejsze praktycznym potwierdzeniem stawianej w dysertacji tezy o świadomym i ograniczonym użyciu środków technologicznych w tego rodzaju transmisjach.

Pierwszy z nich, *Zwierzaki Czytaki*, to program poświęcony młodemu widzom. Jego bohaterowie; rysica Rysia i szop Szymek, są maskotkami animowanymi w sposób klasyczny pacynkami. W studiu telewizyjnym część scenografii również jest realna, natomiast znaczna część pomieszczenia, pokoju dwójki bohaterów, stworzona komputerowo. Ze względu na młodego widza sposób budowania kontekstu wizualnego całości tego programu wydaje się być bardzo staranny. Jak sama Autorka pisze całość wykreowanego cyfrowo świata musi odnosić się do specjalnie wyselekcjonowanych kodów kulturowych i sekwencji skojarzeń. Program ten jest zrealizowany w sposób świadomy i w pełni wykorzystuje wiedzę technologiczną i kulturową Doktorantki. Łączy w sposób niezwykle subtelny tradycyjną inscenizację z nowoczesną technologią. Specjalnie wykorzystywane efekty realizacyjne pozwalają w programie montować sekwencje w sposób współczesny. Stwarzają iluzję rzeczywistości, przenoszą się wraz z bohaterami w świat ich wyobraźni. Tworzą niemalże równoległe, powiązane ze sobą opowieści.

To właśnie taka droga narracyjna, niezwykle mi bliska, stanowiła oś narracyjną drugiej realizacji załączonej do dysertacji doktorskiej, a mianowicie koncertu *Krzysztof Krawczyk – Ostatni raz zatańczysz ze mną*. Koncert ten miał miejsce w Opolu w 2021 roku i został wyreżyserowany przez pana Michała Bandurskiego. Ideą przewodnią tego wydarzenia było przeplatanie się świata wspomnień o zmarłym artyście z wykonywanymi na żywo na scenie jego utworami. Co istotne wykonania te były w większości wypadków rodzajem duetu z Krzysztofem Krawczykiem. Efekt ten osiągnięty został dzięki połączeniu między synchroniczną wizją a archiwalnym materiałem odtwarzanym na ekranie diodowym za śpiewającym na żywo wykonawcą.

Ta realizacja w szczególności potwierdza stawiane przez Doktorantkę w dysertacji tezy, zrealizowane w części praktycznej pracy. Przede wszystkim fakt, że istotą jej pracy twórczej i działań naukowo badawczych jest uzyskanie iluzji świata wykreowanego z fragmentów rzeczywistości w który to widz zanurza się i na mocy specjalnej umowy, pragnienia uczestniczenia w tym audiowizualnym spektaklu, chce w nim pozostać.

Świetna pod względem artystycznym realizacja, głęboka refleksja i doświadczenie Doktorantki pozwoliły stworzyć nowy świat. Świat, w którym artyści żyjący śpiewają z i do zmarłego mistrza. Stworzona została zatem iluzja istnienia równoległej rzeczywistości, jakiejś wyrwy w czasie, w której uczestniczymy pozyskując z tego doświadczenia zupełnie nową jakość.

Dzięki temu mamy wrażenie uczestniczenia w widowisku magicznym, przetwarzającym dobrze nam znaną rzeczywistość w wolny świat wyobraźni.

Na zakończenie tej recenzji bardzo chciałbym zaznaczyć, iż poza przedstawionymi przeze mnie analizami istotną wydaje mi się świadomość Autorki i jej odniesienia do uwarunkowań technologicznych oferowanych przez zaawansowane narzędzia cyfrowe. Wymienione powyżej elementy mają bowiem znaczący wpływ na ostateczny kształt prezentowanego obrazu telewizyjnego.

Celem jednak tych wszystkich opisanych działań podejmowanych przez Doktorantkę zarówno w wymiarze samej dysertacji jak i dzieła praktycznego jest wspomniany w tekście i obecny w obrazie filmowym aspekt magiczności i pierwiastka twórczego w realizacji widowiska telewizyjnego.

Całość realizacji pani Mai Soleckiej to moim zdaniem niezwykle ważna wypowiedź dotycząca jednego z najbardziej opiniotwórczych i powszechnych środków komunikacji wizualnej XXI wieku.

Bardzo się cieszę, że miałem możliwość kontaktu z twórczością pani Mai Soleckiej. Dzięki temu uświadomiłem sobie, że sposób narracji i myślenia o obrazie czy to fotograficznym czy filmowym jako o przestrzeni pamięci i twórczej kreacji nie jest tylko domeną tych dwóch mediów. Badania i realizacje artystyczne Doktorantki udowadniają także jak ważną funkcję pełni kreacja artystyczna w wypadku obrazu telewizyjnego. Kreacja związana może nie zawsze z wysublimowanym światłem i działaniem na progu ekspozycji, ale z pobudzaniem refleksji widza, stwarzaniem światów, w których rzeczywistość spotyka się ze wspomnieniem.

Konkluzja:

Biorąc pod uwagę przytoczone fakty, samą rozprawę i realizację doktorską mgr Mai Soleckiej, stwierdzam, iż spełnia on wymagania określone w Art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 478 ze zm.) i zasługuje na uzyskanie stopnia doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki filmowe i teatralne.

